

Bruxelles, 24.2.2021.
COM(2021) 82 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene – nova strategija EU-a za prilagodbu
klimatskim promjenama**

{SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}

1. STVARNOST UTJECAJA KLIMATSKIH PROMJENA – POTREBA ZA DJELOVANJEM BEZ ODGODE

Klimatske promjene već se događaju, stoga moramo izgraditi otporniju sutrašnjicu. Upravo je završilo dosad najtoplije desetljeće otkad postoje mjerenja: tijekom njega je osam puta srušen rekord za najtopliju godinu. Klimatske promjene utječu na ljude, planet i blagostanje, što znači da moramo spriječiti neprilagodljivo i prilagoditi se neizbježnome¹. Moramo to učiniti brže, pametnije i sustavnije. Teške posljedice pandemije bolesti COVID-19 na naše zdravlje i socioekonomsku dobrobit oštro upozoravaju na opasnosti u slučaju nedovoljne pripreme. Odluke koje danas donosimo moraju stvarati bolji svijet.

Čak i kad bi se zaustavile sve emisije stakleničkih plinova, i dalje se ne bi spriječili klimatski utjecaji koji su već prisutni. Oni će se nastaviti desetljećima, čak i ako globalna i europska nastojanja da se smanje emisije stakleničkih plinova budu učinkovita. Čak i drastična privremena smanjenja emisija, kao što su ona uzrokovana financijskom krizom 2008. ili gospodarskim poremećajima uslijed pandemije bolesti COVID-19, neznatno utječu na cjelokupnu putanju globalnog zagrijavanja. Čvrste međunarodne obveze za postizanje klimatske neutralnosti povećavaju vjerojatnost najboljeg ishoda, no čak bi i u tom slučaju bilo potrebno mnogo rada na prilagodbi.

Povećavaju se učestalost i ozbiljnost ekstremnih klimatskih i meteoroloških uvjeta². To je u posljednja dva desetljeća prouzročilo porast broja katastrofa i štete od njih³. U te ekstremne uvjete ubraja se sve od neviđenih šumskih požara i toplinskih valova neposredno iznad Arktičkog kruga do teških suša u sredozemnoj regiji, od uragana koji pustoše najudaljenije regije EU-a do šuma poharanih dosad nezabilježenim najezdama potkornjaka u središnjoj i istočnoj Europi. Spore i postupne meteorološke pojave kao što su dezertifikacija, gubitak bioraznolikosti, propadanje tla i ekosustava, zakiseljavanje oceana ili podizanje razine mora dugoročno su jednako destruktivne.

Utjecaji klimatskih promjena imaju dalekosežne učinke unutar i izvan Unije. Nestašica vode u EU-u utjecala je na razne gospodarske aktivnosti, primjerice poljoprivredu, akvakulturu, turizam, hlađenje elektrana i riječni prijevoz tereta. No ne utječe samo na gospodarstvo, već i na zdravlje i dobrobit Europljana, koji sve više pate zbog toplinskih valova (najsmrtonosnija katastrofa 2019. na globalnoj razini bio je europski toplinski val s 2 500 smrtnih slučajeva). Uz to, ugrožava sigurnost opskrbe hranom, povećava postojeće društvene nejednakosti i ugrožava kulturnu baštinu. Zbog kaskadnih učinaka i učinaka prelijevanja na trgovinu i migracije klimatski utjecaji do kojih dolazi izvan Europe već se osjećaju i osjećat će se i sve više u EU-u. Zbog toga međunarodna otpornost na klimatske promjene⁴ nije samo pitanje solidarnosti nego i otvorene strateške autonomije i vlastitih interesa EU-a i njegovih država članica.

Gospodarski gubici zbog učestalijih ekstremnih pojava povezanih s klimom sve su veći. U EU-u ti gubici u prosjeku već iznose više od 12 milijardi EUR godišnje. Konzervativne

¹ Prilagodba je proces prilagođavanja stvarnim ili očekivanim klimatskim uvjetima i njihovim učincima ([5. izvješće o procjeni Međuvladinog panela o klimatskim promjenama \(IPCC\)](#)). To nije jednokratni odgovor na krizne situacije, već niz proaktivnih mjera za rješavanje povezanih problema opasnosti (npr. suša, podizanje razine mora), izloženosti (npr. manje vode na jugu) i ranjivosti (npr. siromaštvo ili nedostatak obrazovanja). Kritične klimatske točke (tj. pragovi brzine klimatskih promjena) rezultiraju komplikacijama (i opasnošću) kao što su topljenje vječnog leda, gubljenje morskog leda ili masovno odumiranje šuma.

² <https://www.eea.europa.eu/highlights/stanje-okolisa-u-europi-2020>

³ <https://www.undrr.org/news/drrday-un-report-charts-huge-rise-climate-disasters>

⁴ Za raspravu o značenju pojmova prilagodbe i otpornosti vidjeti [IPCC](#).

procjene donje granice pokazuju da bi izlaganje današnjega gospodarstva EU-a globalnom zagrijavanju od 3 °C iznad predindustrijskih razina dovelo do godišnjeg gubitka od najmanje 170 milijardi EUR (1,36 % BDP-a EU-a⁵). Za obalna područja, u kojima se stvara oko 40 % BDP-a i u kojima živi oko 40 % stanovništva EU-a sve je veći problem i sporo i postupno podizanje razine mora. Gubici su nejednako raspoređeni, što šteti regijama koje se možda već suočavaju s izazovima kao što su slab rast ili visoka stopa nezaposlenosti mladih.

Europa se odlučno suočava s klimatskim promjenama. EU se obvezao na klimatsku neutralnost do 2050. i ambiciozniji cilj smanjenja emisija za najmanje 55 % do 2030. u odnosu na 1990. Europski parlament, nekoliko država članica i više od 300 gradova prepoznali su da postoji klimatska kriza. Europsko vijeće zaključilo je da su klimatske promjene „egzistencijalna prijetnja”. EU je podržao Zalaganje čelnika za prirodu iz 2020.⁶ s ciljem zajedničkog rada na suzbijanju klimatske krize i krize bioraznolikosti. Naglasak na zelenoj tranziciji u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost i programâ kohezijske politike sljedeće generacije prilika je za pojačano financiranje ulaganja i reformi kojima se može povećati otpornost na klimatske šokove i ubrzati dekarbonizacija gospodarstva. Taksonomija EU-a za održive aktivnosti poslužit će privatnom sektoru kao okvir za olakšavanje ulaganja otpornih na klimatske promjene. Na osobnoj razini više od 93 % Europljana smatra da su klimatske promjene ozbiljan problem, a njih 70 % slaže se da je prilagodba klimatskim promjenama pozitivna.

Važnost prilagodbe sve se više prepoznaje na globalnoj razini, ali se u više izvješća naglašava nesprijetnost⁷. O ekstremnim vremenskim uvjetima i njihovim utjecajima gotovo se neprestano govori u medijima, a povećanje njihova intenziteta i učestalosti zbog klimatskih promjena jedna je od glavnih tema globalnih javnih rasprava. Globalna komisija za prilagodbu istaknula je da su rješenja za prilagodbu često neupitna, tj. da ih treba provesti neovisno o krajnjem klimatskom putu. To je rezultat njihovih višestrukih dodatnih povoljnih učinaka, posebno u slučaju prirodnih rješenja i sprečavanja rizika od katastrofa te „trostruke koristi” prilagodbe: izbjegavanje budućih ljudskih, prirodnih i materijalnih gubitaka, ostvarivanje gospodarskih koristi zahvaljujući smanjenju rizika, povećanju produktivnosti i poticanju inovacija te društvene, ekološke i kulturne koristi.

Okvir 1.: Primjer suša

Zbog klimatskih promjena mnoge se europske regije već suočavaju s učestalijim, težim i dugotrajnijim sušama. Suše⁸ mogu imati kaskadne učinke, primjerice smanjuju razine vode u rijekama i podzemnim vodama, usporavaju rast stabala i usjeva, povećavaju napade štetočina i potiču širenje požara. Većina gubitaka uzrokovanih sušom u Europi (oko 9 milijardi EUR godišnje) utječe na poljoprivredu, energetski sektor i javnu vodoopskrbu. Ekstremne suše u zapadnoj i središnjoj Europi 2018., 2019. i 2020. prouzročile su znatnu štetu. Samo 2018. štete u poljoprivredi iznosile su oko 2 milijarde EUR u Francuskoj, 1,4 milijarde EUR u Nizozemskoj i 770 milijuna EUR u Njemačkoj. Uz globalno zagrijavanje za 3 °C suše bi bile dvostruko češće, a apsolutni godišnji gubici zbog suše u Europi povećali bi se na 40 milijardi EUR godišnje, pri čemu bi najozbiljnije posljedice osjetile sredozemna i atlantska regija⁹.

⁵ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>

⁶ <https://www.leaderspledgefornature.org/>

⁷ [Izvješće o razlikama u razini prilagodbe za 2020.](#), izvješća Globalne komisije za prilagodbu [Adapt Now](#) i [State and trends in adaptation 2020.](#)

⁸ Suša je neuobičajena i privremena nedostupnost vode, neovisno o tome je li riječ o atmosferskim, površinskim ili podzemnim vodama.

⁹ Izvješće PESETA IV. <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/droughts>

EU na suše može odgovoriti kratkoročnim hitnim mjerama u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i sustavâ ranog upozoravanja na razini EU-a. Države članice provode integrirano upravljanje riječnim slivovima na temelju Okvirne direktive o vodama, a neke su donijele i planove upravljanja sušama za ranjive riječne slivove. Budući da bi dugoročno gotovo svi riječni slivovi mogli biti izloženi, potrebna su organizacijska i tehnička rješenja za prilagodbu. To u poljoprivredi uključuje održivu (ponovnu) upotrebu vode, upravljanje tlom i vegetacijskim pokrovom, usjeve otporne na sušu, vertikalni uzgoj ili čak planiranje upotrebe zemljišta i obnovu oštećenih područja. U području energetike i prometa to uključuje pripremu za prekide na određenim plovnim putovima kojima se prevozi teret, hidroenergiju i hlađenje elektrana¹⁰. Kad je riječ o vodi za piće, to uključuje promicanje štednje vode u stambenim prostorima ili dodatnu infrastrukturu za opskrbu i skladištenje.

2. STVARANJE UNIJE OTPORNE NA KLIMATSKE PROMJENE

Europski zeleni plan, EU-ova strategija rasta za održivu budućnost, temelji se na shvaćanju da je zelena transformacija prilika i da nedjelovanje ima veliku cijenu. U njemu se pokazuje vodeća uloga EU-a u sprečavanju najgorih ishoda i boljoj pripremi jer se EU obvezuje na klimatsku neutralnost, odnosno usmjerava na ambicioznije mjere prilagodbe koje se temelje na Strategiji EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama iz 2013.¹¹

Prema dugoročnoj viziji EU će 2050. biti društvo otporno na klimatske promjene, potpuno prilagođeno neizbježnim utjecajima klimatskih promjena. To znači da ćemo, u skladu s Pariškim sporazumom i predloženim europskim propisom o klimi¹², do 2050., kad namjeravamo postići klimatsku neutralnost, poboljšati sposobnost prilagodbe i minimalizirati osjetljivost na klimatske utjecaje.

Prijedlog europskog propisa o klimi temelj je za veću ambicioznost i usklađenost politika o prilagodbi. U njemu se utvrđuju i okvir za postizanje klimatske neutralnosti i ambicija za prilagodbu do 2050. tako što se u pravo EU-a uključuje zajednička međunarodna vizija djelovanja (tj. globalni cilj prilagodbe iz članka 7. Pariškog sporazuma i 13. cilj održivog razvoja). U prijedlogu se EU i njegove države članice obvezuje na stalno jačanje sposobnosti prilagodbe, jačanje otpornosti i smanjenje osjetljivosti na klimatske promjene. Nova strategija za prilagodbu pokazuje smjer djelovanja i nudi rješenja za ostvarenje tog napretka. S obzirom na sustavnost politike prilagodbe, mjere prilagodbe provodit će se zajedno s drugim inicijativama u okviru europskog zelenog plana, kao što su Strategija za bioraznolikost, Val obnove, strategija „od polja do stola”, akcijski planovi za kružno gospodarstvo i nultu stopu onečišćenja, strategija za šume, strategija za tlo, strategija za pametnu i održivu mobilnost te obnovljena strategija održivog financiranja.

EU je u okviru Strategije za prilagodbu iz 2013.¹³ posljednjih godina već poduzeo mjere za jačanje otpornosti. Sve države članice sada imaju nacionalnu strategiju ili plan prilagodbe; prilagodba je uključena u politike i dugoročni proračun EU-a, a platforma Climate-ADAPT¹⁴ postala je glavna referentna točka za pitanja prilagodbe. Globalna komisija za prilagodbu prepoznala je EU kao predvodnika u uključivanju razmatranja o

¹⁰ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/water-energy-nexus-europe>

¹¹ Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama, [COM\(2013\) 216 final](#).

¹² Europski propis o klimi, [COM\(2020\) 80 final](#).

¹³ Evaluacija strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama, [SWD\(2018\) 461 final](#).

¹⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

klimatskim rizicima u donošenje odluka¹⁵. Ta nova strategija temelji se na tom iskustvu, povećava ambicije i širi se kako bi obuhvatila nova područja i prioritete.

Države članice i dalje će biti glavni provedbeni partneri, a ambicioznije i proaktivnije mjere na razini EU-a pomoći će im u ispunjavanju potreba za prilagodbom. U prilog potrebi za većom potporom na razini EU-a ide priložena procjena učinka¹⁶. Čak i ako su izazovi prilagodbe lokalni i specifični, rješenja se često mogu lako prenositi i primjenjivati na regionalnoj, nacionalnoj ili transnacionalnoj razini. Mnogi utjecaji klimatskih promjena imaju snažnu prekograničnu (npr. u arktičkoj regiji, u makroregijama ili riječnim slivovima) ili međunarodnu dimenziju (najudaljenije regije EU-a i prekomorske zemlje i područja), a neki su specifični za jedinstveno tržište EU-a. Solidarnost među državama članicama i unutar njih neophodna je za pravedno postizanje otpornosti. Komisija će u provedbi ove strategije blisko surađivati s državama članicama radi boljeg usklađivanja mjera prilagodbe na međunarodnoj razini i na razini EU-a. Ostvarit će se korist i za prilagodbu na regionalnoj i lokalnoj razini, dok će europski klimatski pakt¹⁷ biti usmjeren na pojedince, koji imaju važnu ulogu u uspjehu strategije za prilagodbu¹⁸.

Zbog ozbiljnosti izazova prilagodbe nužno je da se s njime suoče cijele vlade i cijela društva. Važna je bliskija suradnja privatnog i javnog sektora, osobito na financiranju prilagodbe. Zahvaljujući usmjerenosti i alatima koje pruža, strategija će poduprijeti privatni sektor u utvrđivanju rizikâ i usmjeravanju ulaganja prema mjerama prilagodbe i otpornosti (te u izbjegavanju loše prilagodbe). Predlaganjem rješenjâ za bolje informiranje o klimatskim utjecajima (kao što su obveze objavljivanja nefinancijskih informacija, taksonomija EU-a za održive aktivnosti i obnovljena strategija za održivo financiranje) pomoći će se velikim poduzećima, MSP-ima, lokalnim upravama, socijalnim partnerima i javnosti. Strategija će pomoći i u ispravljanju pogrešnog shvaćanja prilagodbe isključivo kao troška, jer je zapravo riječ o ulaganju.

Cilj je strategije da se do 2050. ostvari vizija Unije otporne na klimatske promjene preoblikovanjem prilagodbe tako da bude pametnija, sustavnija i brža te jačanjem međunarodnog djelovanja. To u cijelom ciklusu politike rezultira boljim znanjem i podacima, potporom razvoju politika i upravljanju klimatskim rizicima na svim razinama te ubrzanom provedbom mjera prilagodbe na svim razinama. Komisija novom strategijom izvršava svoj dio obaveze kako bi Europa postala otpornija na klimatske promjene. Potpunom provedbom mjera u okviru strategije Europa bi već do 2030. bila u mnogo boljem položaju za suočavanje s klimatskim utjecajima. Rezultati toga bili bi informiranost o prilagodbi i njezino planiranje u svim lokalnim tijelima, društvima i kućanstvima, dobar napredak provedbe prilagodbe za one najteže pogođene te vodeći položaj na globalnoj razini u područjima kao što su klimatske usluge, otpornost na klimatske promjene i prirodna rješenja.

2.1. Pametnija prilagodba: unaprjeđenje znanja i upravljanje nesigurnošću

Unatoč napretku i dalje postoje velike praznine u našem znanju o prilagodbi. Klimatske promjene očituju se u velikom broju nepogoda, što utječe na gotovo sve sektore. Stoga je za učinkovito djelovanje potrebna sveobuhvatna baza znanja. To uključuje nesigurnost o tome koliko će se brzo i u kojoj mjeri klima promijeniti i utjecati na prirodne i ljudske sustave te učinkovitost politika i mjera. Sve je veća potražnja za pretvaranjem mnoštva dostupnih

¹⁵ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>

¹⁶ SWD(2021) 25 i SWD(2021) 26.

¹⁷ <https://europa.eu/climate-pact>

¹⁸ Nadolazeća konferencija o budućnosti Europe može se iskoristiti za informiranje o prilagodbi na svim razinama.

informacija o klimi u pristupačne alate prilagođene korisnicima. Moramo pomicati granice znanja o prilagodbi i prikupljati više boljih podataka povezanih s klimom, posebno o gospodarskim gubicima. Naposljetku je sve to potrebno objediniti.

2.1.1. Pomicanje granica znanja o prilagodbi

Donošenje odluka i djelovanje unatoč klimatskoj nesigurnosti mogu biti lakši ako se odluke temelje na najnovijim znanstvenim spoznajama. Već postoji čvrsta baza znanja za djelovanje, no potrebno je dodatno raditi na prilagodbi te njezinim troškovima, koristima i distribucijskim učincima. Usto se moramo oslanjati na znanost kako bismo bolje razumjeli povezanost klimatskih nepogoda i socioekonomskih ranjivosti i nejednakosti. Moramo razviti djelotvorne i uključive mehanizme upravljanja kojima se osigurava dijalog između oblikovatelja politika i znanstvenika, primjerice u okviru Europske konferencije o prilagodbi klimatskim promjenama, koja se održava svake dvije godine. EU ima dobru priliku da to olakša oslanjajući se na svoje iskustvo s okvirnim programima za istraživanje i inovacije, svemirskim programom i Mehanizmom Unije za civilnu zaštitu. Bit će potrebna poboljšanja, primjerice u modeliranju kako bi se točnije procijenila buduća šteta i kako bi se prilagodile mjere prilagodbe te u razumijevanju posljedica za zdravlje, kaskadnih učinaka istodobnih ili uzastopnih klimatskih utjecaja te kritičnih klimatskih točaka u Zemljinim sustavima¹⁹.

Digitalna transformacija važna je za postizanje ciljeva zelenog plana u pogledu prilagodbe. Svi podaci iz znanstvenih baza EU-a kao što su Copernicus²⁰ i Europska mreža nadgledanja i prikupljanja podataka o moru (EMODNet)²¹ besplatni su i javno dostupni svim korisnicima diljem svijeta. Zahvaljujući uslugama klimatskih promjena programa Copernicus i dalje će se povećavati upotrebljivost podataka te će se oblikovati usluge kao što su usluge pripisivanja ekstremnih pojava²². Moramo promicati upotrebu najnovijih digitalnih tehnologija i klimatskih usluga za potporu donošenju odluka (primjerice daljinsko istraživanje, pametne meteorološke postaje, umjetna inteligencija i računalstvo visokih performansi). Novi instrumenti kao što su Odredište Zemlja i Digitalni blizanci²³ imaju velik potencijal za poboljšanje našeg razumijevanja sadašnjih i budućih klimatskih utjecaja na razini planeta i na lokalnoj razini. Poboljšat će se i mjerenja i promatranje oceana.

Moramo bolje razumjeti međuovisnost klimatskih promjena, ekosustavâ i usluga koje pružaju. Tijekom ovog stoljeća očekuju se velike promjene kopnenih ekosustava i vrsta vegetacije na kopnenom području Europske unije, uključujući zaštićena područja. Hidrološki ciklus, promjene temperature te podizanje razine mora dodatno će opteretiti ekosustave. Očekuje se da će tijekom ovog stoljeća oceani prijeći u dosad neviđena stanja uz veće temperature, daljnje zakiseljavanje i smanjenje količine kisika. Potrebna nam je znanstvena i pouzdana obnova ekosustava te upravljanje kojim se rizici smanjuju na najmanju moguću mjeru, poboljšava otpornost i osigurava kontinuirano pružanje sljedećih ključnih usluga i značajki ekosustava: opskrbe hranom, pročišćavanja zraka i vode, zaštite od poplava, bioraznolikosti i ublažavanja klimatskih promjena.

¹⁹ <https://media.nature.com/original/magazine-assets/d41586-019-03595-0/d41586-019-03595-0.pdf>

²⁰ [Program Copernicus](#) jedan je od prioritarnih programa EU-a. Zahvaljujući uslugama praćenja stanja kopna, mora, klimatskih promjena i atmosfere pruža cjelovit, besplatan i otvoren pristup širokom portfelju podataka dobivenih promatranjem Zemlje i podataka s tla te proizvodima i uslugama.

²¹ <https://emodnet.eu/en>

²² Kako biste razumjeli u kojoj se mjeri ekstremni vremenski uvjeti i klimatske pojave mogu povezati s klimatskim promjenama, posjetite stranice [C3S](#).

²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/destination-earth-destine#Digital-twins>

Komisija će:

- *pomoći u uklanjanju nedostataka u znanju o klimatskim utjecajima i otpornosti na klimatske promjene, među ostalim u području oceana, u okviru programa Obzor Europa, Digitalna Europa, Copernicus i EMODNet,*
- *poboljšati stanje alatâ za modeliranje prilagodbe, procjenu rizika i upravljanje – prema „modeliranju na razini imovine”.*

2.1.2. Brojniji i kvalitetniji podaci o rizicima i gubicima povezanim s klimom

Podaci o rizicima i gubicima povezanim s klimom²⁴ neophodni su za poboljšanje točnosti procjene klimatskih rizika. Sve nove odluke o ulaganjima i politikama trebale bi biti utemeljene na informacijama o klimi i otporne na buduće promjene, od kućanstava koja obnavljaju svoje domove do MSP-ova koji pokreću poslovanje u ranjivoj zoni, većih poduzeća koja upravljaju lancima opskrbe, banaka koje ugovaraju nove zajmove ili gradova koji planiraju zoniranje. Podaci kojima se brojčano iskazuju gubici od katastrofa trenutačno su nezadovoljavajući: često se ne evidentiraju i/ili nisu dostupni u pristupačnim formatima i bazama podataka nakon prikupljanja.

Kako bi se izbjegle klimatski neutemeljene odluke, potrebno je na sveobuhvatan i ujednačen način evidentirati, prikupljati i razmjenjivati podatke iz privatnog i javnog sektora. Komisija će promicati zajednička pravila i specifikacije za evidentiranje i prikupljanje podataka o gubicima povezanim s klimom i fizičkim klimatskim rizicima te će kroz svoje čvorište podataka o rizicima²⁵ poduprijeti na razini EU-a središnju evidenciju tih podataka iz javnog i privatnog sektora. Na nacionalnoj razini potaknut će dobrovoljno prikupljanje i razmjenu podataka o gubicima u okviru javno-privatnih partnerstava na temelju pojačane suradnje s državama članicama, gradovima i industrijom. Komisija će utvrditi i potrebe za podacima te s industrijom istražiti najbolje načine za prikupljanje sveobuhvatnih i usklađenih podataka od osiguravatelja, pri čemu će, prema potrebi, za to ovlastiti Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA).

Komisija će dionicima olakšati pristup podacima o rizicima i gubicima povezanim s klimom. Revizija Direktive INSPIRE 2021. u okviru inicijative „GreenData4All” prilika je za preispitivanje zakonodavstva kako bi se obuhvatili podaci o gubicima od katastrofa povezanih s okolišem i klimom, čime bi se proširio opseg javnog pristupa. Podaci o gubicima od katastrofa povezanih s klimom mogli bi se smatrati i skupovima podataka visoke vrijednosti u budućim revizijama provedbenog akta Direktive o otvorenim podacima i ponovnoj uporabi informacija javnog sektora. Slično tome, podaci prikupljeni u javno-privatnim partnerstvima učinit će se što dostupnijima.

Komisija će:

- *promicati i podupirati upotrebu svojeg čvorišta podataka o rizicima u svrhu usklađivanja evidentiranja i prikupljanja sveobuhvatnih i detaljnih podataka o rizicima i gubicima povezanim s klimom te promicati javno-privatna partnerstva*

²⁴ To uključuje javne i privatne gubitke zbog utjecaja klimatskih promjena, primjerice gubitak života, oštećenje infrastrukture ili komercijalne aktivnosti. Uključuje i troškove odgovora na krizne situacije i oporavka na razini imovine i na različitim administrativnim razinama. [Evidentiranje i razmjena podataka o klimatskim rizicima i gubicima](#) potpora su radu na [Okviru iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa](#).

²⁵ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub/>

na nacionalnoj razini za prikupljanje i razmjenu takvih podataka,

- o u suradnji s EIOPA-om i industrijom istražiti najbolje načine za poboljšanje prikupljanja ujednačenih i sveobuhvatnih podataka o gubicima obuhvaćenima osiguranjem te će, prema potrebi, za to ovlastiti EIOPA-u,*
- o proširiti opseg javnog pristupa informacijama o okolišu u Direktivi INSPIRE tako da se uključe podaci o rizicima i gubicima povezanim s klimom.*

2.1.3. Razvoj platforme Climate-ADAPT kao mjerodavne europske platforme za prilagodbu

Platforme znanja o klimi sve su važnije u donošenju odluka o mjerama prilagodbe. Platforma Climate-ADAPT već je uspostavljen referentni alat i izvor znanja koji se postupno širi, primjerice pristupom podacima programa Copernicus²⁶. Međutim, moramo više ulagati u povećanje njezinih kapaciteta, baze korisnika i subjekata koji doprinose, dosega i utjecaja²⁷. Ona će potaknuti razmjenu znanja, primjera dobre prakse i rješenja, među ostalim iz projekata koje financira EU, te tako informirati i imati sve veću mrežu korisnika. Osim toga, putem nje će se prikupljati i obrađivati podaci iz svih relevantnih izvora te potom razviti visokokvalitetne informacije. Usavršit će se poveznice s transnacionalnim, nacionalnim i podnacionalnim platformama za prilagodbu, kao i veza i interoperabilnost s relevantnim resursima za klimatske utjecaje²⁸.

Potrebno nam je bolje razumijevanje rizika za zdravlje povezanih s klimom i veći kapacitet za njihovo suzbijanje. Prijetnje zdravlju povezane s klimatskim promjenama sve su veće. Ozbiljne su i mogu se svladati samo prekogranično. Uključuju smrt i ozljede prouzročene vrućinom, poplavama ili šumskim požarima te pojavu i širenje zaraznih bolesti i alergena povezanih sa zemljopisnim promjenama vektora i patogena²⁹. Klimatske promjene sve će više u pitanje dovoditi i sposobnost javnih zdravstvenih sustava da učinkovito funkcioniraju, npr. da razviju kapacitete za borbu protiv bolesti koje su prije bile nepoznate u Europi. Komisija će objediniti i povezati podatke, alate i stručno znanje kako bi, na temelju pristupa „Jedno zdravlje”, pratila, analizirala, sprečavala i obavješćivala o učincima klimatskih promjena na zdravlje ljudi.

Komisija će:

- o ažurirati i proširiti platformu Climate-ADAPT kao izvor znanja o klimatskim utjecajima i prilagodbi, među ostalim objedinjavanjem raznih izvora informacija, te kao mehanizam praćenja i izvješćivanja,*
- o u okviru platforme Climate-ADAPT uspostaviti europski centar za praćenje klime i zdravlja.*

²⁶ Program Copernicus u sklopu svoje [usluge upravljanja kriznim situacijama](#) objedinjuje Europski informacijski sustav za šumske požare, Europski centar za predviđanje i promatranje sušnih razdoblja i [Europski sustav za upozoravanje na opasnost od poplava](#).

²⁷ U skladu s njezinom dubinskom evaluacijom <https://www.eea.europa.eu/publications/sharing-adaptation-information-across-europe>.

²⁸ Primjerice: [Europski sustav informiranja o šumama](#), [Opservatorij EU-a za tlo](#), [Europski informacijski sustav za bioraznolikost](#), [Europski centar za predviđanje i promatranje sušnih razdoblja](#), [Centar znanja o bioraznolikosti](#), [Znanstveni centar EU-a za promatranje Zemlje](#).

²⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/healthy-environment-healthy-lives>

2.2. Sustavnija prilagodba: potpora razvoju politika na svim razinama i u svim sektorima

Utjecaj klimatskih promjena toliko je raširen da naš odgovor na njih mora biti sustavan. Komisija će aspekte otpornosti na klimatske promjene i dalje aktivno uključivati u sva relevantna područja politike koja se odnose i na javni i na privatni sektor. Uključivanje će se proširiti i izvan sektora obuhvaćenih Strategijom EU-a za prilagodbu iz 2013., kojom je bila obuhvaćena poljoprivreda, infrastruktura i osiguranje. Podupirat će daljnju doradu i, najvažnije od svega, provedbu strategija i planova prilagodbe na svim razinama upravljanja. U tom sustavnom pristupu postoje tri međusektorska prioriteta: uključivanje prilagodbe u makrofiskalnu politiku, prirodna rješenja za prilagodbu i lokalne mjere prilagodbe.

2.2.1. Poboljšanje strategija i planova prilagodbe

Strategije prilagodbe na svim razinama moraju biti djelotvorne i temeljiti se na najnovijim znanstvenim spoznajama. Strategije prilagodbe i dalje će biti važni instrumenti, a nacionalne, regionalne i lokalne vlasti trebale bi ih dorađivati. Komisija podupire izgradnju administrativnih kapaciteta država članica za provedbu EU-ovih politika prilagodbe klimatskim promjenama u okviru instrumenta za tehničku potporu. Komisija te zemlje i regije sudionice poticat će i prekograničnu suradnju putem okvirâ za suradnju na makroregionalnim strategijama EU-a³⁰ te u okviru strategija za morske bazene i drugih pomorskih strategija³¹, programa financiranja Interreg te mogućnosti suradnje i umrežavanja u okviru zajedničke poljoprivredne politike. Time će se poboljšati provedba prilagodbe s pomoću koordiniranih i zajedničkih mjera država članica te država članica EU-a i zemalja izvan EU-a. Komisija će poticati i razmjenu primjera najbolje prakse i rješenja za zajedničke izazove prilagodbe među najudaljenijim regijama i s njihovim susjedima. U okviru postupka izvješćivanja o funkcioniranju zajedničke ribarstvene politike Komisija će procijeniti kako su u tu politiku uključena pitanja prilagodbe klimatskim promjenama.

Za utvrđivanje pouzdane referentne vrijednosti za mjerenje napretka u prilagodbi ključni su praćenje, izvješćivanje i evaluacija. Provedbenom uredbom o upravljanju energetsom unijom i djelovanjem u području klime³² već su utvrđeni struktura, format, postupci dostavljanja i revizija informacija o prilagodbi koje dostavljaju države članice. Tim se pouzdanim izvješćivanjem podupire i provedba nacionalnih energetskih i klimatskih planova, primjerice u pogledu zaštite opskrbe energijom u EU-u od klimatskih utjecaja. Iako lokalna posebnost prilagodbe često otežava usporedbu, mogu se uspoređivati područja koja prelaze nekoliko granica, ali su izložena istim klimatskim rizicima. Takva su područja riječni slivovi, planinska područja, otoci ili pak najudaljenije regije (koje su posebno osjetljive na klimatske promjene). Komisija će dalje razvijati odgovarajuće pokazatelje i okvir za procjenu otpornosti, i to na temelju iskustva stečenog s pomoću sustava pokazatelja spremnosti na prilagodbu za Strategiju za prilagodbu iz 2013. i u skladu s radom u Odboru za prilagodbu Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime (UNFCCC).

Pri usklađivanju politika prilagodba se mora sustavno uzimati u obzir kako bi se izbjeglo njezino nenamjerno ugrožavanje. Kad je to potrebno, pri oblikovanju politika EU i države članice moraju primjenjivati sljedeća načela usklađenosti politika: načelo prema kojem se osigurava da se u propisima i pri financiranju u obzir uzima rizik od katastrofa kako bi se izbjeglo stvaranje nove izloženosti, načelo smanjenja postojećeg rizika jačanjem

³⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/

³¹ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins_en

³² [Provedbena uredba Komisije \(EU\) 2020/1208.](#)

otpornosti, prevencije i pripravnosti, načelo upravljanja preostalim rizikom. Ta bi načela, primjerice, trebalo uključivati u pozive na podnošenje ponuda i kriterije odabira za projekte koje financira EU te ih uzimati u obzir pri oblikovanju općih politika. Tijekom rada na poboljšanju načina na koji se u smjernicama za bolju regulativu i pomoćnim alatima u obzir uzimaju pitanja održivosti, kako je najavljeno u europskom zelenom planu, Komisija će osigurati da se pitanja prilagodbe klimatskim promjenama uzimaju u obzir na primjeren i razmjeran način.

Komisija će:

- *poticati regionalnu i prekograničnu suradnju te u suradnji s državama članicama poboljšati smjernice o nacionalnim strategijama prilagodbe,*
- *unaprijediti praćenje, evaluaciju i izvješćivanje o prilagodbi primjenom usklađenog okvira normi i pokazatelja,*
- *osigurati alate za ex-ante procjenu projekata kako bi se bolje utvrđivale dodatne koristi i pozitivni učinci projekata prilagodbe i prevencije na gospodarstvo,*
- *ažurirati svoje smjernice i paket alata za bolju regulativu kako bi se odražavala načela usklađenosti politika upravljanja klimatskim rizicima.*

2.2.2. Poticanje lokalne, pojedinačne i pravedne otpornosti

Lokalna razina temelj je prilagodbe, stoga potpora EU-a mora pridonijeti povećanju lokalne otpornosti. Financijska potpora sve je dostupnija u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova,³³ zajedničke poljoprivredne politike, programa LIFE i Mehanizma za oporavak i otpornost. Komisija će podupirati lokalnu upotrebu podatkovnih, digitalnih i pametnih rješenja povezanih s prilagodbom klimatskim promjenama koja su prilagođena lokalnim i regionalnim posebnostima. To će se nadovezati na postojeće inicijative i instrumente kao što su višestrana platforma Europskog inovacijskog partnerstva za pametne gradove i zajednice (EIP-SCC)³⁴, program Digitalna Europa, Obzor Europa i inicijativa „Izazov za inteligentne gradove”³⁵. Komisija će u okviru europskog klimatskog pakta i koalicije „Obrazovanje za klimu”³⁶ informirati, nadahnjivati i povezivati europske građane kako bi ih se uključilo i potaknulo na poduzimanje izravnih mjera prilagodbe.

EU i Globalni sporazum gradonačelnika ojačat će se kako bi se pomoglo lokalnim i regionalnim tijelima. Kako bi im pomogao da prijeđu s planiranja na djelovanje, EU će pokrenuti instrument za političku podršku tijelima u okviru Sporazuma gradonačelnika EU-a. Putem tog instrumenta pružit će im se izravna tehnička pomoć u oblikovanju i provedbi strategija i planova prilagodbe. EU će poticati još veću uključenost regionalnih tijela u program prilagodbe u okviru plana EU-a za gradove i lokalnih akcijskih skupina u ribarstvu te će uključiti predstavnike Odbora regija u Sporazum gradonačelnika EU-a.

Postizanje otpornosti na pravedan način vrlo je važno kako bi se ostvarile široke i pravične koristi od prilagodbe. Klimatske promjene izravno utječu na europske regije i građane, primjerice kroz gubitak radnih mjesta u sektorima pogođenima klimatskim

³³ [Većinom u okviru Kohezijskog fonda](#) i Europskog fonda za regionalni razvoj; u manjoj mjeri iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo te Europskog socijalnog fonda.

³⁴ <https://eu-smartcities.eu/>

³⁵ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

³⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/education-climate-coalition_hr

promjenama, kao što su poljoprivreda, ribarstvo i turizam. Nejednaka izloženost i osjetljivost različitih regija i socioekonomskih skupina na klimatske utjecaje pogoršava postojeće nejednakosti i ranjivosti³⁷. Utjecaji klimatskih promjena nisu neutralni. Muškarci i žene, starije osobe, osobe s invaliditetom, raseljene osobe i socijalno marginalizirane osobe imaju različite sposobnosti prilagodbe. U mjerama prilagodbe potrebno je to uzeti u obzir. Sve je potrebija potpora za inicijative u području obrazovanja, osposobljavanja i prekvalifikacije koje vode do zelenih radnih mjesta. EU će promicati dugoročne strategije i politike gospodarske diversifikacije koje radnicima omogućavaju da se prekvalificiraju i okrenu sektorima zelenog rasta i istovremeno osiguravaju dostatnu i visokokvalificiranu radnu snagu. Za to će biti potrebno bolje razumjeti učinke klimatskih promjena na radnike, radne uvjete, zdravlje i sigurnost, procjenjivati distribucijske učinke te uključivati socijalne partnere. Potpora je dostupna u okviru programa vještina za Europu, Garancije za mlade, Europskog socijalnog fonda plus (ESIF+) ili Mehanizma za oporavak i otpornost.

Komisija će:

- *povećati potporu planiranju i provedbi lokalne prilagodbe te pokrenuti instrument za potporu prilagodbi u okviru Sporazuma gradonačelnika EU-a,*
- *podupirati prekvalifikaciju radnika radi postizanja pravedne otpornosti putem obrazovanja i osposobljavanja u okviru fonda ESF+, programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti,*
- *i dalje osiguravati izvršavanje postojećeg zakonodavstva o zapošljavanju i socijalnog zakonodavstva i, prema potrebi, predložiti nove inicijative kojima se povećava zaštita radnika od klimatskih utjecaja.*

2.2.3. Uključivanje otpornosti na klimatske promjene u nacionalne fiskalne okvire

Nacionalni fiskalni okviri u EU-u samo u ograničenoj mjeri uključuju fiskalne rizike od klimatskih promjena i prirodnih katastrofa. Pomoć i obnova nakon ekstremnih vremenskih uvjeta i sporih i postupnih meteoroloških pojava povećat će državne rashode, među ostalim i za naknade za gubitke koji nisu pokriveni osiguranjem. Učinci na proizvodni kapacitet mogu negativno utjecati na gospodarski rast. Upravljanje rizicima od katastrofa uključuje postupke i alate za suzbijanje *ex ante* rizika povezanih s klimom i smanjivanje *ex post* posljedica katastrofa. To se treba odražavati u proračunskom planiranju te u upravljanju i institucijskim mehanizmima. Financiranje rizika od katastrofa može se dopuniti kombinacijom instrumenata za upravljanje rizikom i podjelu rizika koje osigurava privatni sektor i koji su prilagođeni ozbiljnosti i učestalosti katastrofa. S obzirom na mogući učinak na fiskalnu stabilnost potrebno je i upravljati rizicima za dugoročnu održivost javnog duga.

Kako bi se postigla makrofiskalna otpornost, treba uzeti u obzir niz mogućih klimatskih scenarija u gospodarskim politikama i razumjeti upravljanje rizicima od katastrofa³⁸. U pouzdanim procjenama rizika trebalo bi procijeniti učinak i vjerojatnost mogućih scenarija klimatskih promjena. Analizom scenarija moglo bi se pridonijeti testiranju otpornosti makroekonomskih varijabli na stres³⁹. Trebalo bi staviti na raspolaganje pouzdane procjene

³⁷Vidjeti [izvješće Europske agencije za okoliš \(EEA\)](#): Nejednaka izloženost i nejednaki učinci.

³⁸ Klimatska osjetljivost procijenjen je raspon, stoga ekonomsku politiku treba pripremiti za slučaj porasta globalnih temperatura koji je za određenu količinu emisija mnogo viši od očekivanog u najvjerojatnijim scenarijima. Vidjeti primjerice projekt [CRESCENDO](#).

³⁹ Referentni scenariji globalnog položaja EU-a do 2040. bit će razrađeni u Komisijinom izvješću o strateškim predviđanjima za 2021.

glavnih gospodarskih učinaka koji proizlaze iz prirodnih rizika, a procjene njihovih fiskalnih učinaka trebale bi se uzeti u obzir u proračunskom planiranju. Uzimanjem u obzir kvantitativnih procjena rizika od katastrofa u proračunskim planovima sredstva bi se mogla brže staviti na raspolaganje i biti razmjerna potrebama. Namjenska sredstva i instrumenti, kako na razini EU-a tako i na nacionalnoj razini, primjerice u okviru Fonda solidarnosti EU-a⁴⁰, mogu doprinijeti hitnim operacijama i operacijama oporavka nakon katastrofe. To mora uključivati barem razmatranja o boljoj rekonstrukciji. Transparentnost tih doprinosa može potaknuti prilagodbu i smanjiti moralni rizik⁴¹.

Ciljevi prilagodbe klimatskim promjenama i otpornosti na klimatske promjene ugrađeni su u oporavak od pandemije bolesti COVID-19 na razini EU-a. Potpora oporavku ostat će kratkoročno i srednjoročno glavni cilj makrofiskalne politike. S obzirom na razmjer i prirodu potrošnje, među ostalim i iz nacionalnih proračuna, bolja rekonstrukcija još je važnija. Mehanizmom za oporavak i otpornost podupirat će se države članice u njihovu gospodarskom oporavku i dugoročnoj otpornosti. Očekuje se da će se nacionalnim planovima za oporavak i otpornost poduprijeti ulaganja i reforme za poboljšanje otpornosti na klimatske promjene u cijelom EU-u. Najmanje 37 % dodijeljenih sredstava iz planova trebalo bi usmjeriti na djelovanje u području klime koje obuhvaća nastojanja za ublažavanje i za prilagodbu klimatskim promjenama. Osim toga, Mehanizmom za oporavak i otpornost neće se podupirati mjere koje znatno štete okolišu⁴², uključujući cilj prilagodbe klimatskim promjenama.

Komisija će:

- *osmisлити načine za mjerenje potencijalnog učinka rizika povezanih s klimom na javne financije, razviti alate i modele za testiranje otpornosti na klimatski stres i sudjelovati u raspravama s državama članicama o boljem uzimanju u obzir klimatskih promjena u nacionalnim izvještajnim i fiskalnim okvirima,*
- *istražiti i s državama članicama raspraviti o mjerama za ublažavanje fiskalnog učinka klimatskih pojava i smanjenje rizika za fiskalnu održivost,*
- *s državama članicama istražiti mogu li se i u kojoj mjeri programi stabilnosti i konvergencije uključiti u dimenziju prilagodbe klimatskim promjenama,*
- *promicati bolju koordinaciju i komplementarnost između hitnih operacija i operacija oporavka nakon katastrofa koje se podupiru iz Fonda solidarnosti Europske unije i drugih fondova EU-a kako bi se potaknulo načelo bolje rekonstrukcije.*

2.2.4. Promicanje prirodnih rješenja za prilagodbu

Širom primjenom prirodnih rješenja povećala bi se otpornost na klimatske promjene i pridonijelo brojnim ciljevima zelenog plana. Plavo-zelene infrastrukture (za razliku od sivih)⁴³ višenamjenska su neupitna rješenja koja istodobno donose ekološke, društvene i

⁴⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/solidarity-fund/

⁴¹ Upotreba faza oporavka, rehabilitacije i obnove nakon katastrofe za povećanje otpornosti zajednica integriranjem mjera za smanjenje rizika od katastrofa u obnovu fizičke infrastrukture i u revitalizaciju sredstava za život, gospodarstva i okoliša (Glavna skupština Ujedinjenih naroda, 2016.).

⁴² U smislu članka 17. Uredbe o taksonomiji (EU) 2020/852.

⁴³ https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/benefits/index_en.htm

gospodarske koristi te pomažu u izgradnji otpornosti na klimatske promjene⁴⁴. Primjerice, zaštita i obnova močvarnih područja, tresetišta, obalnih i morskih ekosustava, razvoj gradskih zelenih površina i postavljanje zelenih krovova i zidova, održivo upravljanje šumama i poljoprivrednim zemljištem te njihovo promicanje pridonijet će prilagodbi klimatskim promjenama na troškovno učinkovit način. Ključno je bolje kvantificirati njihove koristi i bolje o tome izvijestiti oblikovatelje politika i stručnjake na svim razinama kako bi se poboljšalo njihovo prihvaćanje⁴⁵. Komisija će usto razviti mehanizam certificiranja za uklanjanje ugljika kojim će se omogućiti pouzdano praćenje i kvantifikacija klimatskih koristi mnogih prirodnih rješenja.

Prirodna rješenja nužna su za održavanje zdrave vode, oceana i tla. Ona moraju imati veću ulogu u upravljanju upotrebom zemljišta i planiranju infrastrukture kako bi se smanjili troškovi, pružile usluge otporne na klimatske promjene i poboljšala usklađenost sa zahtjevima iz Okvirne direktive o vodama za dobro ekološko stanje. Upotrebom prirodnih rješenja u unutrašnjosti, uključujući obnovu upijajuće funkcije tala, povećat će se opskrba čistom slatkom vodom te će se smanjiti rizik od poplava. U obalnim i morskim područjima prirodna rješenja poboljšat će obranu priobalnih područja i smanjiti rizik od cvjetanja mora. Istodobno će donijeti koristi kao što su sekvestracija ugljika, turističke mogućnosti te očuvanje i obnova bioraznolikosti.

Europa treba potaknuti više ulaganja u prirodna rješenja kako bi se unaprijedila prilagodba, ublažavanje, smanjenje rizika od katastrofa, bioraznolikost i zdravlje. Ulaganja u prirodna rješenja moraju biti dugoročno održiva jer klimatske promjene pojačavaju opterećenje ekosustava. To se može postići novim i inovativnim pristupima financiranju i proizvodima financiranja u okviru programa InvestEU⁴⁶, ciljanom potporom u okviru programâ kohezijske politike te potporom za ulaganja, ekološke programe i savjetodavne usluge u okviru zajedničke poljoprivredne politike. Poljoprivredom koja se temelji na sekvestraciji ugljika (eng. *carbon farming*) Komisija će promicati novi poslovni model uklanjanja ugljika kroz zemljište koji će uključivati financijske poticaje za uvođenje prirodnih rješenja.

Komisija će:

- *predložiti prirodna rješenja za uklanjanje ugljika, uključujući obračunavanje emisija ugljika i certificiranje u predstojećim inicijativama za poljoprivredu koja se temelji na sekvestraciji ugljika,*
- *razviti financijske aspekte prirodnih rješenja i poticati razvoj financijskih pristupa i proizvoda koji obuhvaćaju i prilagodbu koja se temelji na prirodi,*
- *nastaviti poticati države članice i pomagati im u uvođenju prirodnih rješenja s pomoću procjena, smjernica, izgradnje kapaciteta i financiranja EU-a.*

2.3. Brža prilagodba: ubrzavanje sveopće prilagodbe

Kako bi se ubrzale mjere prilagodbe, za provedbu su potrebna sredstva razmjerna izazovu. EU je u dugoročnom proračunu za razdoblje 2021.–2027. povećao ciljanu potrošnju

⁴⁴ Prirodna rješenja nadahnuta su i temelje se na prirodi. Vidjeti [ovdje](#), [ovdje](#) i u [Zaključcima Europskog vijeća od 16. listopada 2020.](#)

⁴⁵ Taj se rad može temeljiti na [smjernicama UN-a, istraživanjima i smjernicama koje podupire EU](#) te na [globalnoj normi za prirodna rješenja](#) Međunarodne unije za očuvanje prirode.

⁴⁶ Uz potpuno poštovanje pristupa koji se temelji na potražnji.

za djelovanje u području klime na 30 %, pri čemu je prilagodba ključna sastavnica. Daljnjim jačanjem socijalne dimenzije proračuna EU-a u okviru Europskog socijalnog fonda omogućit će se veća potpora za zaštitu najranjivijih. Usprkos tome, procjene ulaganja potrebnih za ispunjavanje potreba za prilagodbom pokazale su da postoji znatan manjak financijskih sredstava za ulaganja otporna na klimatske promjene u Europi⁴⁷ te su stoga potrebni drugi izvori financiranja. Europska investicijska banka (EIB) u svojem je novom klimatskom planu⁴⁸ najavila punu potporu EU-ovoj novoj strategiji prilagodbe, koja će do kraja 2021. biti dodatno razrađena. EIB će osigurati otpornost svih djelovanja koja podupire na klimatske promjene i aktivno će raditi na mogućnostima ulaganja u razvoj i primjenu tehnologija, proizvoda i usluga otpornih na klimatske promjene.

Razlike u prilagodbi klimatskim promjenama velike su i sve veće, pa ih je potrebno brže suzbiti. Europska agencija za okoliš redovito naglašava to pitanje u svojim izvješćima o procjeni prilagodbe⁴⁹. Napredak u planiranju prilagodbe i dalje je spor, a provedba i praćenje još su sporiji. Trenutačne mjere uglavnom su usmjerene na informiranje, institucionalnu organizaciju ili razvoj politika, no zaostaje uvođenje fizičkih rješenja, kao što je stvaranje više zelenih površina kako bi se smanjili utjecaji toplinskih valova ili prilagodba kanalizacijskih sustava kako bi se bolje nosili s prelijevanjem oborinskih voda. Stoga je cilj te strategije preusmjeriti pozornost na razvoj i uvođenje rješenja kako bi se smanjio rizik od klimatskih promjena, povećala zaštita klime i zaštitio pristup slatkim vodama.

2.3.1. Ubrzavanje uvođenja rješenja za prilagodbu

Nedostatak pristupa provedivim rješenjima jedna je od glavnih prepreka prilagodbi. Iako okvirni program EU-a i Zajednica znanja i inovacija u području klime⁵⁰ već podupiru inovacije u području prilagodbe, nedavne analize pokazuju da je potrebno pojačati tu potporu⁵¹. Jedna od predloženih misija programa Obzor Europa bit će „Prilagodba klimatskim promjenama, uključujući društvenu preobrazbu”⁵². U okviru te misije ispitala bi se integrirana rješenja kojima se može postići vizija otpornosti na klimatske promjene do 2050. s naglaskom na uključivanje građana. Ta bi se rješenja zatim mogla proširiti i uvesti u Europi i izvan nje. Cilj je prijedloga misije poduprijeti 200 zajednica u razvoju rješenja za transformativnu prilagodbu te pojačati 100 dubinskih demonstracija otpornosti na klimatske promjene. U okviru programa Obzor Europa planirane su i misije za zdravlje tla, klimatski neutralne gradove te oceane, koje su izravno važne za mjere prilagodbe⁵³.

Hitno su potrebna rješenja koja bi poljoprivrednicima i upraviteljima zemljišta pomogla u borbi protiv klimatskih rizika. Granice današnjih biogeografskih regija pomicat će se prema sjeveru i uzbrdo, što će mijenjati obrasce vegetacije i ekosustave te poticati velike promjene u šumama i na poljoprivrednim zemljištima. Stabla i usjevi možda neće moći držati korak s takvim promjenama, posebno ako su odgovarajuća staništa rascjepkana. Najnovije znanstvene spoznaje upućuju na to da je jedno od rješenja bolje iskorištavanje genetske raznolikosti i neštetnih biljnih genetskih resursa za prilagodbu. To se može postići, primjerice, boljom integracijom pitanja prilagodbe u način na koji se upravlja šumama.

⁴⁷ Gospodarska evaluacija prilagodbe klimatskim promjenama na razini EU-a [BASE](#) (2016.).

⁴⁸ [Klimatski plan EIB-a za razdoblje 2021.–2025.](#) (donesen u studenome 2020.).

⁴⁹ Najnovije izvješće [o urbanoj prilagodbi](#).

⁵⁰ <https://www.climate-kic.org/>

⁵¹ Udio izuma za prilagodbu klimatskim promjenama 2015. bio je otprilike jednak onom iz 1995., dok su se inovacije za ublažavanje klimatskih promjena gotovo udvostručile. Nadalje, samo se mali broj izuma za prilagodbu prenosi preko granica, dok se patentirano znanje gotovo uopće ne prenosi u zemlje s niskim dohotkom ([Svjetska banka](#)).

⁵² https://ec.europa.eu/info/publications/climate-resilient-europe_en

⁵³ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_en

Komisija će olakšati širenje opskrbe prikladnim visokokvalitetnim biljnim reprodukcijским materijalom kako bi podržala prilagodbu u poljoprivredi, šumarstvu i upravljanju zemljišnim ekosustavom. Potrebno je više raditi na poticanju suradničke, transnacionalne proizvodnje i prijenosa sjemenja i biljnog materijala u aktivnim politikama i mjerama tako da se izmijeni direktiva o stavljanju na tržište šumskog reprodukcijskog materijala i direktiva o stavljanju na tržište sjemenja i drugog biljnog reprodukcijskog materijala⁵⁴.

Sustavi za potporu i tehnički savjeti za donošenje odluka o otpornosti na klimatske promjene moraju postati pristupačniji i brži kako bi se potaknula njihova upotreba. Komisija će podupirati razvoj rješenja za oblikovatelje politika i stručnjake za prilagodbu koja će rezultirati brzim odgovorima. Takva rješenja trebala bi proizvesti učinak u određenom roku i s raspoloživim resursima za financijski sektor, MSP-ove ili male poljoprivrednike te bi se trebala oslanjati na ključne podatke iz programa Copernicus i drugih izvora. Javnim tijelima i upraviteljima područja odgovornima za područja mreže Natura 2000 potrebne su smjernice o primjerenim pristupima očuvanju i strategijama prilagodbe. Velika ulaganja privatnog sektora u rješenja za prilagodbu povećat će raspon dostupnih mogućnosti i svima ih učiniti cjenovno pristupačnijima. Taksonomija EU-a za održive aktivnosti obuhvaća prilagodbu⁵⁵ i djelovat će kao pokretač i poticaj za usmjeravanje privatnog financiranja prema povećanju otpornosti na klimatske promjene.

Komisija će:

- *provesti planiranu misiju Obzora Europa pod nazivom „Prilagodba klimatskim promjenama” i druge misije relevantne za prilagodbu, među ostalim za zdravlje tla, klimatski neutralne gradove te oceane nakon njihova prihvaćanja,*
- *podupirati razvoj daljnjih rješenja za prilagodbu, uključujući alate za potporu donošenju odluka o brzom odgovoru kako bi se povećao paket instrumenata za stručnjake za prilagodbu,*
- *uključiti prilagodbu u ažurirane smjernice o mreži Natura 2000 i klimatskim promjenama, u smjernice o pošumljavanju i ponovnom pošumljavanju koje pogoduje bioraznolikosti te u buduću strategiju za šume,*
- *ojačati potporu zaštiti potencijalnih genetskih resursa za prilagodbu, među ostalim predlaganjem zakonodavstva o proizvodnji i stavljanju na tržište sjemenja,*
- *dalje razvijati taksonomiju EU-a za održive aktivnosti za prilagodbu klimatskim promjenama.*

2.3.2. Smanjenje rizika povezanog s klimom

Isplati se ulagati u infrastrukturu otpornu na klimatske promjene. Infrastruktura često traje desetljećima, ali velik dio postojećeg fonda ne nosi se dobro s klimatskim promjenama. Kako bi se rizik od katastrofa sveo na najmanju moguću mjeru te osigurala troškovna isplativost infrastrukture tijekom njezina vijeka trajanja, ulaganja u infrastrukturu trebala bi biti otporna na klimatske promjene. Za to bi mogao biti potreban dodatni početni trošak od oko 3 % projekta, no ulaganja u otpornost imaju omjer troškova i koristi od približno 1 : 4⁵⁶.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/legislation/eu_marketing_requirements_en

⁵⁵ Taksonomija EU-a za održive aktivnosti. Dodatne informacije dostupne su ovdje.

⁵⁶ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>

Komisija je izradila detaljne smjernice za prilagodbu klimatskim promjenama za nove velike infrastrukturne projekte. Te su smjernice ažurirane i proširit će se na druge fondove EU-a⁵⁷, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti kritičnoj infrastrukturi. Komisija će nastaviti ažurirati te smjernice te ih proširiti na postojeću infrastrukturu i promicati njihovu upotrebu izvan okvira financiranja EU-a. Koristit će se i instrumentima vanjske politike kako bi promicala njihovu međunarodnu upotrebu. Komisija surađuje s europskim organizacijama za normizaciju kako bi u kontekstu klimatskih promjena ažurirala norme kojima se uređuju sigurnost i svojstva infrastrukture. Izrađene su smjernice za autore normi i započelo je ažuriranje 12 infrastrukturnih normi u sklopu pilot-projekta. Ta će mjera obuhvaćati širi raspon normi i pomoći u ubrzanju normizacije rješenja za prilagodbu⁵⁸. Komisija će poticati države članice da u provedbu svojih nacionalnih strategija prilagodbe uključe nacionalnu normizaciju kao nadopunu radu na normizaciji na razini EU-a.

Mjere prilagodbe klimatskim promjenama moraju bolje iskoristiti sinergije sa širim radom na sprečavanju i smanjenju rizika od katastrofa. Njima se osigurava niz komplementarnih pristupa upravljanju klimatskim rizicima kako bi se izgradila otporna društva. Bolja usklađenost u pogledu praksi, normi, smjernica, ciljeva, resursa i znanja mogla bi se postići boljom koordinacijom na nacionalnoj razini, razini EU-a (u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu) i na međunarodnoj razini (u sklopu Okvira iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa). Nadovezujući se na svoj *Pregled rizika od prirodnih i ljudskim djelovanjem uzrokovanih katastrofa s kojima bi se Europska unija mogla suočiti*⁵⁹, relevantne istraživačke projekte⁶⁰, svoju seriju izvješća PESETA⁶¹ te uzimajući u obzir postojeće sektorske propise, Komisija će izraditi procjenu klimatskih rizika na razini EU-a. U toj će se procjeni posebna pozornost posvetiti prijetnjama zdravlju, ranjivostima ekosustava, kritičnim infrastrukturama, projektima od zajedničkog interesa na mreži TEN-T⁶² te koridorima i žarišnim točkama mreže TEN-T. Komisija će u okviru revizije Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda pomoći u rješavanju problema prelijevanja oborinskih voda i površinskog otjecanja voda u gradskim područjima te će razmjenjivati primjere najbolje prakse za sprečavanje onečišćenja vode uslijed industrijskih nesreća uzrokovanih poplavama i sušama.

Moramo se više potruditi kako bismo europski fond zgrada pripremili da odolijeva utjecajima klimatskih promjena. Ekstremni vremenski uvjeti i dugotrajne klimatske promjene mogu naštetiti zgradama i njihovu potencijalu za ublažavanje, npr. solarnim pločama ili toplinskoj izolaciji nakon oluja praćenih tučom. Međutim, zgrade mogu pridonijeti i opsežnoj prilagodbi, primjerice lokalnim zadržavanjem vode kojim se smanjuje efekt urbanog toplinskog otoka zahvaljujući zelenim krovovima i zidovima. U komunikaciji o valu obnove i Akcijskom planu za kružno gospodarstvo kao ključno načelo utvrđena je otpornost na klimatske promjene. Komisija će istražiti mogućnosti boljeg predviđanja stresa na zgradama uzrokovanog klimatskim promjenama i uključivanja aspekata otpornosti na klimatske promjene u izgradnju i obnovu zgrada s pomoću kriterija zelene javne nabave za

⁵⁷ Dugoročni proračun EU-a za razdoblje 2021.–2027.: InvestEU, Instrument za povezivanje Europe (CEF), Fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond (KF) i Fond za pravednu tranziciju (FPT).

⁵⁸ U svrhu ažuriranja postojećih normi sigurnosti i normi za svojstva infrastrukture i opreme za buduće klimatske uvjete. Normama se promiču i tehnička rješenja koja pomažu u prilagodbi imovine klimatskim promjenama, npr. zeleni krovovi i zidovi.

⁵⁹ SWD(2020) 330 final https://ec.europa.eu/echo/news/european-commission-publishes-new-report-disaster-risks-eu_en

⁶⁰ [Primjerice](#), o povezivanju prilagodbe klimatskim promjenama i smanjenja rizika od katastrofa ili kaskadnih rizika od klimatskih utjecaja.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>

⁶² [Revidirana Uredba TEN-E](#) uključuje zahtjev da projekti od zajedničkog interesa uključuju mjere za prilagodbu klimatskim promjenama u fazi projektiranja i u okviru procjene utjecaja na okoliš i relevantnih postupaka izdavanja okolišnih dozvola.

javne zgrade, digitalne dokumentacije o zgrade te u sklopu postupka revizije Direktive o energetskim svojstvima zgrada i Uredbe o građevnim proizvodima.

Komisija će:

- *poboljšati smjernice za prilagodbu klimatskim promjenama i promicati njihovu upotrebu u Europi i u inozemstvu,*
- *osmisliti procjenu klimatskih rizika na razini EU-a te više istaknuti klimatske aspekte u sprečavanju rizika od katastrofa i upravljanju njima u EU-u,*
- *razmotriti pripravnost i odgovor na prijetnje zdravlju povezane s klimom na razini EU-a, među ostalim putem EU-ova okvira za prijetnje zdravlju i, ovisno o slučaju, putem planiranog Tijela za pripravnost i odgovor na zdravstvene krize,*
- *produbiti suradnju s organizacijama za normizaciju kako bi norme bile otporne na klimatske promjene te kako bi se izradile nove norme za rješenja za prilagodbu klimatskim promjenama,*
- *podupirati uključivanje aspekata otpornosti na klimatske promjene u kriterije primjenjive na izgradnju i obnovu zgrada i kritične infrastrukture.*

2.3.3. *Suzbijanje razlika u zaštiti klime*

Razlika u zaštiti klime odnosi se na udio gospodarskih gubitaka koji nisu obuhvaćeni osiguranjem, a uzrokovani su katastrofama povezanim s klimatskim promjenama. Čini se da se ta razlika povećava zbog spore provedbe mjera prilagodbe i češćih ekstremnih vremenskih uvjeta u kombinaciji s niskim stopama osiguranosti od klimatskih nepogoda⁶³. Nadalje, poznati gubici zapravo su procijenjene donje granice koje ne odražavaju trendove u dovoljnoj mjeri. Klimatski utjecaji mogu destabilizirati imovinu i poduzeća. Poslovanje u određenoj mjeri može ublažiti rizike ako su nastali gubici pokriveni, među ostalim, instrumentima za objedinjavanje rizika na nacionalnoj i prekograničnoj razini. Danas je u prosjeku osigurano samo 35 % gospodarskih gubitaka povezanih s klimom, a u nekim dijelovima Europe samo 5 % ili manje.

Upotreba osiguranja kao mehanizma za prijenos rizika radi apsorpcije financijskih gubitaka povezanih s klimatskim rizicima može biti prvi korak od reakcije na krizu prema upravljanju rizicima i predviđanju rizika. Prema izvješću industrije osiguranja, povećanjem pokrivača osiguranjem za 1 % globalni trošak za porezne obveznike i vlade uslijed katastrofa povezanih s klimom mogao bi se smanjiti za 22 %⁶⁴. Industrija osiguranja u EU-u i Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA), upozorili su na sve veće probleme u pogledu mogućnosti osiguranja i cjenovne pristupačnosti u svijetu kojem su štetu nanijele klimatske promjene. Stoga je važno ispitati i promicati prihvaćanje osiguranja od prirodnih katastrofa u državama članicama te promicati nacionalne programe osiguranja od katastrofa kojima se korisnike potiče na ulaganje u prilagodbu. Tomu će pomoći izrada matrice prirodnih katastrofa EIOPA-e i objava smjernica za državne mjere⁶⁵. Konačno, mehanizam koji se uspostavlja ovom strategijom rezultirat će procjenom stopa prihvaćanja osiguranja na nacionalnoj razini i preporukama za njihov porast.

⁶³ EEA (2019.), [Gospodarski gubici zbog ekstremnih pojava povezanih s klimom](#).

⁶⁴ *Lloyd's Global Underinsurance Report 2012* (Globalno izvješće društva Lloyd's o nedovoljnom osiguranju, 2012.).

⁶⁵ [Matrica razlika u pokrivenosti osiguranjem](#) i [dokument za raspravu](#) EIOPA-e.

Dijalog i inovacije mogu znatno povećati potencijal sustavâ osiguranja za otpornost na klimatske promjene. Komisija će olakšati suradnju i raspravu o primjerima najbolje prakse među dionicima iz sektora osiguranja i poboljšati dijalog između osiguravatelja, reosiguravatelja, javnih tijela i drugih dionika, kao što su društva za građenje nekretnina i operatori infrastrukture u slučaju izgrađenog okoliša. U okviru predstojeće obnovljene strategije održivog financiranja Komisija će istražiti daljnje mjere u području pružanja proizvoda osiguranja povezanih s klimom. To će uključivati najbolje prakse u financijskim instrumentima za upravljanje privremenim rizicima, bilo da su uzrokovani tržišnim ili klimatskim promjenama, te potencijal novih i inovativnih rješenja za prijenos rizika⁶⁶.

U kontekstu obnovljene strategije održivog financiranja Komisija će:

- *pomoći u ispitivanju prihvaćanja osiguranja od prirodnih katastrofa u državama članicama i promicati ga, primjerice, putem smjernica te pozvati EIOPA-u da izradi matricu prirodnih katastrofa kojom će se omogućiti procjene na razini zemlje,*
- *jačati dijalog osiguravatelja, oblikovatelja politika i drugih dionika,*
- *u bliskoj suradnji s EIOPA-om utvrditi i promicati primjere najbolje prakse za financijske instrumente za upravljanje rizicima,*
- *istražiti širu upotrebu financijskih instrumenata i inovativnih rješenja za suočavanje s rizicima uzrokovanim klimatskim promjenama.*

2.3.4. Osiguravanje dostupnosti i održivosti slatke vode

Osiguravanje održive dostupnosti slatke vode važno je za otpornost na klimatske promjene. Voda je temelj mnogih gospodarskih sektora, a pristup vodi za piće osnovna je ljudska potreba.⁶⁷ Međutim, obilne kiše i poplave mogu imati razorne učinke na zajednice i infrastrukturu. Europa se sve češće suočava ili s viškom ili s nestašicom vode. Za pametnu i održivu upotrebu vode potrebne su korjenite promjene u svim sektorima. Komisija će tom pitanju dati prednost u pojačanoj primjeni Zajedničke provedbene strategije za Okvirnu direktivu o vodama i Direktivu o poplavama. Prirodna rješenja posebno su prikladna za otpornost na klimatske promjene u pogledu utjecaja na stanje voda. Klimatske promjene dodatno otežavaju dijeljenje vodnih resursa te zahtijevaju pojačanu suradnju između tijela za mjere prilagodbe i tijela za upravljanje vodama, uključujući prekograničnu suradnju⁶⁸.

Nužno je i znatno smanjiti upotrebu vode. U tu će svrhu Komisija promicati širu izradu i primjenu planova upravljanja sušama, mjere za povećanje kapaciteta zadržavanja vode u tlu i sigurnu ponovnu upotrebu vode. Komisija će se posvetiti poboljšanju učinkovitosti potrošnje i ponovne upotrebe vode tako što će postrožiti zahtjeve za proizvode koji moraju imati ekološki dizajn i označenu energetska učinkovitost, proizvodnju energije, kućanstva i zgrade te poljoprivredu te će ispitati kako se može povećati ušteda vode u industrijskim postrojenjima. Određivanjem cijene koja ispravno odražava vrijednost vode Komisija i države članice moraju promicati i prelazak na tehnologije i prakse kojima se štedi voda. To se može postići promicanjem instrumenata kao što su raspodjela vodnih resursa i sustavi

⁶⁶ Država Quintana Roo u Meksiku sklopila je policu osiguranja za greben kako bi svoju obalu i turističku industriju zaštitila od uragana. Zbog uragana Delta u listopadu 2020. po prvi put je isplaćeno oko 700 000 EUR za obnovu grebena.

⁶⁷ Kao što je prepoznato u [načelu 20. europskog stupa socijalnih prava](#), kojim se voda i odvodnja svrstavaju među osnovne usluge kojima bi svi trebali imati pristup.

⁶⁸ U primjere prekogranične suradnje ubrajaju se [sliv Rajne](#) i [Međunarodna komisija za zaštitu Dunava \(ICPDR\)](#).

vodopravnih dozvola te uključivanjem vanjskih učinaka na okoliš. U poljoprivredi je potreban pristup temeljen na znanju te visokotehnološka i prirodna rješenja kako bi se osigurala održiva upotreba vode. Države članice mogu podupirati preciznu poljoprivredu u okviru nacionalnih strateških planova zajedničke poljoprivredne politike. Države članice moraju osigurati i određivanje ispravne cijene vode u skladu s Okvirnom direktivom o vodama kako se potrošači ne bi doveli u zabludu o stvarnim troškovima hrane.

Klimatske promjene ugrožavaju i kvalitetu vode. Najvažnija je stabilna i sigurna opskrba vodom za piće, koja mora biti zajamčena. Klimatske promjene povećat će rizik od kontaminacije i akutnog onečišćenja slatkih voda zbog utjecaja kao što su niski protoci rijeka, povećane temperature vode, poplave i gubitak šuma. Važno je u analize rizika planova upravljanja vodama (za piće) uključiti klimatske utjecaje, razviti tehnologije praćenja vode te osigurati minimalni protok rijeka. To će imati važnu ulogu u osiguravanju kvalitete vode i očuvanju dovoljnih količina vode za okoliš i sve ljude. Slično tome, važno je što više povećati sposobnost tla da pročišćava vodu i smanji onečišćenje.

Komisija će:

- *pomoći osigurati održivu upotrebu vode i održivo upravljanje vodom otporne na klimatske promjene u svim sektorima i na prekograničnoj razini poboljšanjem koordinacije tematskih planova i drugih mehanizama, kao što su raspodjela vodnih resursa i vodopravne dozvole,*
- *pridonijeti smanjenju upotrebe vode postroženjem zahtjeva za uštedu vode za proizvode, poticanjem učinkovitosti potrošnje i uštede vode te promicanjem šire izrade i primjene planova upravljanja sušama, kao i održivog upravljanja tlom i upotrebe zemljišta,*
- *pomoći u osiguravanju stabilne i sigurne opskrbe vodom za piće poticanjem uključivanja rizika klimatskih promjena u analize rizika upravljanja vodama.*

3. JAČANJE MEĐUNARODNOG DJELOVANJA ZA OTPORNOST NA KLIMATSKE PROMJENE

Naša ambicija u pogledu prilagodbe klimatskim promjenama mora biti usklađena s našim globalnim vodstvom u području ublažavanja klimatskih promjena. Pariškim sporazumom utvrđen je globalni cilj prilagodbe i istaknuto je da je prilagodba vrlo važan čimbenik održivog razvoja. Prilagodba je međusektorski element vanjskog djelovanja EU-a i država članica koji obuhvaća međunarodnu suradnju, migracije, trgovinu, poljoprivredu i sigurnost⁶⁹. Kako bi se postigli što bolji rezultati, EU i njegove države članice trebali bi djelovati usklađeno i koordinirano. Klimatske promjene i sigurnost međusobno su povezane; Komisija i Visoki predstavnik još su 2008. naglasili da klimatske promjene povećavaju broj prijetnji, a time i pogoršavaju postojeće napetosti i nestabilnost⁷⁰.

EU će promicati podnacionalne, nacionalne i regionalne pristupe prilagodbi, s posebnim naglaskom na prilagodbu u Africi, malim otočnim državama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama. Vanjsko djelovanje mora se učinkovitije usmjeriti na prilagodbu primjenom pristupa koji povezuje humanitarnu pomoć, razvoj i mir kako bi se doprlo do zajednica koje su najizloženije, najranjivije, sklone sukobima ili marginalizirane, a pritom se

⁶⁹ Primjerice, mnogi poljoprivredni proizvodi koji se izvoze u EU izloženi su riziku ekstremnih vremenskih uvjeta i sporih i postupnih klimatskih promjena, stoga su prilagodba i diversifikacija trgovine nužne kako bi se poduprlo stanovništvo koje ovisi o takvom izvozu.

⁷⁰ [S113/08 Klimatske promjene i međunarodna sigurnost](#)

ne smije izostaviti nijedan pojedinac i nijedno područje. Potrebne su posebne, prilagođene mjere za smanjivanje nerazmjernog utjecaja klimatskih promjena na ranjive skupine i na ljudska prava⁷¹. Cilj dijaloga s partnerskim zemljama trebao bi biti jačanje suradnje na prilagodbi klimatskim promjenama, poboljšanje razumijevanja izazova prilagodbe u trećim zemljama te promicanje mjera prilagodbe klimatskim promjenama i primjera dobre prakse. Prioritet će imati zemlje ranjive na klimatske promjene i one koje su osobito proaktivni partneri u djelovanju u području klime. EU će provesti zeleni program za zapadni Balkan i uspostaviti snažna partnerstva sa svojim susjedstvom, osobito sa sredozemnom regijom⁷².

EU je već surađivao s drugim zemljama na prilagodbi klimatskim promjenama na svim razinama. U središtu vanjskog djelovanja EU-a u području prilagodbe mora biti model gospodarskog, ekološkog i društvenog razvoja iz UN-ovih ciljeva održivog razvoja i europskog zelenog plana. Taj se razvojni model temelji na otpornosti, planiranju, potpori lokalnim skupinama, prevenciji i donošenju informiranih odluka. Nacionalno utvrđeni doprinosi, nacionalni planovi prilagodbe i drugi planovi povezani s klimom (npr. bioraznolikost, smanjenje rizika od katastrofa) čvrst su temelj za suradnju. EU može i učiti od drugih: mnogi naši međunarodni partneri već su dugo na prvoj liniji borbe protiv klimatskih promjena i imaju vrijedno iskustvo koje Europi može pomoći da postane otpornija na klimatske promjene.

Hitno su potrebna dodatna međunarodna financijska sredstva za prilagodbu klimatskim promjenama, i to iz javnih i privatnih izvora. Razvit će se mehanizmi inovativnog financiranja kako bi se potaknulo privatno financiranje prilagodbe u partnerskim zemljama. Osim na jačanje potpore prilagodbi, financiranje borbe protiv klimatskih promjena treba biti usmjerenije na najdjelotvornije mjere te na zemlje i zajednice koje su posebno osjetljive na utjecaje klimatskih promjena i imaju slabiju sposobnost djelovanja. Da bi se resursi preusmjerili u otpornost na klimatske promjene, potrebno je političko vodstvo, zajedničko međunarodno djelovanje i predanost.

Okvir 2.: Prilagodba klimatskim promjenama u Africi⁷³

I EU i Afrika bore se protiv klimatskih promjena⁷⁴. Svjetska banka procjenjuje da bi samo u supsaharskoj Africi klimatske promjene mogle potaknuti migraciju do 70 milijuna ljudi do 2050. EU se već obvezao pružiti pomoć Africi u prilagodbi sve nepovoljnijim klimatskim uvjetima, među ostalim prirodnim rješenjima kao što je inicijativa Veliki zeleni zid. U razdoblju 2014.–2019. EU je mobilizirao otprilike 3,4 milijarde EUR za potporu prilagodbi klimatskim promjenama u toj regiji. EU podupire, među ostalim, Afričku inicijativu za prilagodbu i agenciju Afrički kapacitet za rizike te je pokrenuo partnerstvo za istraživanje i inovacije u Africi.

EU će podupirati i promicati partnerske zemlje u razvoju lokalne, nacionalne i regionalne prilagodbe i strategija za smanjenje rizika od katastrofa. I dalje će surađivati s afričkim inicijativama i institucijama koje podupiru regionalnu prilagodbu i upravljanje rizikom od katastrofa. U okviru tog djelovanja primijenit će se pristup „Tim Europa” i nastaviti integracija prilagodbe, razvoja i humanitarne pomoći.

⁷¹Važan je rad [Radne skupine za raseljavanje u okviru UNFCCC-a](#). Vidjeti i [Strategiju EU-a za rodnu ravnopravnost i strategiju za prava osoba s invaliditetom](#).

⁷²Sredozemlje je žarišna točka klimatskih promjena i zagrijava se 20 % brže od globalnog prosjeka; zbog toga je važno poduprijeti rad na prilagodbi u južnom susjedstvu.

⁷³Afrika je jedan od najranjivijih kontinenata zbog svoje velike izloženosti i slabe sposobnosti prilagodbe ([4. izvješće IPCC-a o procjeni, RS 2](#)).

⁷⁴Put prema sveobuhvatnoj strategiji s Afrikom, [JOIN\(2020\) 4 final](#).

3.1. Povećanje potpore za međunarodnu otpornost i pripravnost za klimatske promjene

Potpore partnerskim zemljama u prilagodbi klimatskim promjenama podrazumijeva osiguravanje resursa, davanje prednosti djelovanju i povećanje učinkovitosti. To se može postići provedbom sveobuhvatnih pristupa upravljanju rizicima, nacionalnim ili podnacionalnim politikama prilagodbe i politikama otpornima na klimatske promjene, u sinergiji s upravljanjem rizicima od katastrofa te okolišnim i socijalnim politikama. Potpora će biti usmjerena na izgradnju administrativnog kapaciteta, procjenu izloženosti i ranjivosti, poboljšanje prikupljanja i analize podataka, izradu planova prilagodbe u skladu s nacionalnim prioritetima i ranjivostima te promicanje strukturnih reformi otpornih na klimatske promjene i prirodnih rješenja imajući u vidu njihove dodatne koristi.

Klimatske promjene uzrokuju porast prijetnji međunarodnoj stabilnosti i sigurnosti, što osobito utječe na ljude koji su već u nesigurnom i ranjivom položaju. Sve se više prepoznaje da klimatske promjene pridonose stvaranju uvjeta koji mogu dovesti do nasilnih sukoba⁷⁵. Mjere prilagodbe mogu biti vrijedan alat u sprečavanju sukoba i posredovanju u sukobu. Pri izgradnji otpornosti u nestabilnim zemljama pogođenima sukobima u obzir bi trebalo uzeti ciljeve ljudskog razvoja i klimatske ciljeve. Kako bi se izbjeglo povećanje napetosti, strategije, programi i projekti prilagodbe trebali bi biti oblikovani tako da se u njima uzima u obzir mogućnost sukoba. To je važno za smanjenje rizika raseljavanja zbog klimatskih promjena te za bolje razumijevanje i upravljanje međusobnom povezanošću klimatskih promjena, sigurnosti i mobilnosti⁷⁶.

Komisija će prilagođenim pristupom pomoći u povećanju otpornosti na klimatske promjene na globalnoj razini. U skladu s UN-ovim Novim programom za gradove, EU će pojačati svoju potporu lokalnim vlastima. To će uključivati napredak u prilagodbi u okviru Globalnog sporazuma gradonačelnika, promicanje održivog i otpornog urbanog i ruralnog razvoja, podupiranje sudjelovanja zajednice u planiranju i provedbi lokalno vođene prilagodbe, usmjerenost na neformalna naselja i usmjeravanje financijskih sredstava na lokalnu razinu. EU će klimatske aspekte uključiti i kad je riječ o međunarodnim resursima kojima upravlja zajedno s drugim partnerima, kao što su međunarodno ribarstvo ili zaštita bioraznolikosti izvan područjâ nacionalne jurisdikcije u skladu s Konvencijom UN-a o pravu mora. Suradivat će i s regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom, uključujući Komisiju za očuvanje antarktičkih morskih živih resursa, radi promicanja prilagodbe i novih zaštićenih morskih područja.

Europska unija će:

- *pojačati potporu razvoju i provedbi nacionalno utvrđenih doprinosa i nacionalnih planova prilagodbe u partnerskim zemljama EU-a te uključiti anticipatornu i preventivnu otpornost i pripravnost na klimatske promjene u okolnostima mogućeg sukoba u relevantne politike i instrumente EU-a za vanjsko djelovanje,*
- *intenzivirati i proširiti potporu lokalnim vlastima u partnerskim zemljama EU-a u području prilagodbe te razvijati regionalne programe, među ostalim za zemlje u*

⁷⁵ Primjerice, istraživanja upućuju na to da manjak resursa uzrokovan klimatskim promjenama i izmijenjeni migracijski obrasci neizravno pridonose sukobima, uključujući sukobe poljoprivrednika i stočara.

⁷⁶ S [Centrom znanja za migracije i demografiju](#), [Centrom znanja za upravljanje rizicima od katastrofa](#) i [programom Obzor 2020](#).

južnom i istočnom susjedstvu EU-a te za zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidate,

- o *uključiti aspekte klimatskih promjena u budući sporazum o očuvanju i održivoj upotrebi morske bioraznolikosti područjâ izvan nacionalne jurisdikcije.*

3.2. Povećanje međunarodnog financiranja za izgradnju otpornosti na klimatske promjene

Ključno je utvrditi nova i inovativna financijska sredstva za prilagodbu i otpornost, posebno za najmanje razvijene zemlje i male otočne države u razvoju. Globalno je oko 93 % financijskih sredstava iz javnog i privatnog sektora za djelovanje u području klime namijenjeno ublažavanju⁷⁷. Sredstva za prilagodbu klimatskim promjenama 2017. su u prosjeku iznosila oko 25 milijardi EUR godišnje, a procjenjuje se da su potrebe deseterostruko veće⁷⁸. EU i njegove države članice povećali su 2019. ukupnu financijsku potporu trećim zemljama za borbu protiv klimatskih promjena za 7,4 %, tako da je ukupno iznosila 21,9 milijardi EUR, od čega je 52 % potrošeno na pomoć partnerima EU-a u prilagodbi klimatskim promjenama⁷⁹. EU je primio međunarodne pohvale jer je veliki dio financiranja u okviru međunarodne suradnje namijenio za borbu protiv klimatskih promjena, a posebno za prilagodbu; takvu je dodjelu sredstava važno zadržati i u budućnosti. Komisija će nastojati povećati resurse i dodatno mobilizirati veća financijska sredstva za prilagodbu, među ostalim inovativnim mehanizmima kao što je Europski fond za održivi razvoj plus (EFOR+), iskorištavanjem resursa u bilateralnim kanalima te putem država članica EU-a.

EU će partnerskim zemljama pružiti ciljanu potporu kako bi im pomogao iskoristiti postojeća i nova financijska sredstva za prilagodbu klimatskim promjenama. To uključuje potporu partnerskim zemljama u pristupu financiranju borbe protiv klimatskih promjena iz međunarodnih izvora, kao što su Zeleni klimatski fond i Fond za prilagodbu, te suradnju s multilateralnim razvojnim bankama, financijskim institucijama i privatnim sektorom. Posebna pozornost potrebna je kako bi se osiguralo da financijska sredstva dopru do najranjivijih zajednica u zemljama u razvoju, kao što su one s tradicionalno ograničenim institucionalnim kapacitetom za apsorpciju međunarodnih financijskih sredstava, posebno u nestabilnim zemljama pogođenima sukobima. Kako bi se potaknulo financiranje međunarodnog upravljanja rizicima od katastrofa povezanih s klimatskim promjenama, EU će promicati upotrebu financijskih instrumenata. To uključuje osiguravanje javne imovine, sredstva za nepredviđene situacije i kreditne linije te državno ili privatno osiguranje. EU će nastojati promicati i osiguravanje da postojeća i nova ulaganja, počevši od onih koji primaju financijsku potporu EU-a, budu otporna na klimatske promjene.

⁷⁷ [Inicijativa za klimatsku politiku](#) (2019.).

⁷⁸ <https://www.cas2021.com/documents/reports/2021/01/22/state-and-trends-in-adaptation-report-2020>

⁷⁹ To uključuje financiranje koje koristi samo prilagodbi te ono koje koristi istodobno ublažavanju i prilagodbi.

Europska unija će:

- *s pomoću instrumenata za vanjsko djelovanje i ulaganja iz privatnog sektora nastojati povećati međunarodno financiranje za borbu protiv klimatskih promjena usmjereno na prilagodbu,*
- *promicati osmišljavanje i provedbu strategija financiranja rizika od katastrofa kako bi se povećala makroekonomska otpornost na klimatske promjene u partnerskim zemljama,*
- *podupirati partnerske zemlje u oblikovanju politika i poticaja za promicanje ulaganja otpornih na klimatske promjene, među ostalim za prirodna rješenja,*
- *poboljšati otpornost na klimatske promjene svih vanjskih ulaganja i djelovanja EU-a.*

3.3. Jačanje globalnog angažmana i razmjena mišljenja o prilagodbi

Prilagodba će na međunarodnoj razini dobivati sve veći zamah. Kao najveći zagovornik ambicioznog međunarodnog djelovanja na temelju Pariškog sporazuma i dalje ćemo odgovarati na opetovane pozive na veći multilateralizam. To će podrazumijevati suradnju s drugim strankama Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime i Pariškog sporazuma kako bi se osiguralo da se pitanja prilagodbe klimatskim promjenama te gubitka i štete rješavaju na odgovarajući način u okviru međunarodnih pregovora. U okviru tog angažmana EU će informirati o planovima i mjerama prilagodbe u okviru Pariškog sporazuma, pri čemu će jednako važni biti i prilagodba i ublažavanje.

EU je dobro opremljen za vođenje strukturiranih dijaloga za razmjenu rješenja, a istodobno je spreman i učiti od drugih. EU ima bogato iskustvo u provedbi politika prilagodbe. Informacijskim uslugama, primjerice u okviru programa Copernicus, mogao bi pružiti potporu partnerskim zemljama u upravljanju prirodnim resursima, procjeni klimatskih rizika i pripremi odgovarajućih odgovora. EU je iznimno uključen u međunarodno upravljanje oceanima, njihovo promatranje i istraživanje te je aktivan u globalnim mrežama kao što je Međunarodna inicijativa za koraljne grebene. Postoje veliki nedostaci u znanju i inovativni pristupi u okviru kojih bi EU mogao imati koristi od postojećeg iskustva, primjerice u području prirodne prilagodbe koju vodi zajednica. To je izrazito važno i hitno potrebno najudaljenijim regijama i prekomorskim zemljama i područjima, koji se već suočavaju s ozbiljnim izazovima prilagodbe. Pridružiti ćemo se, podupirati i proširivati i globalne i regionalne inicijative važne za prilagodbu, kao što je Sveatlantski savez za istraživanje oceana.

Utjecaji klimatskih promjena imaju prekogranične i međukontinentalne posredne učinke. Čak i lokalni klimatski utjecaji imaju regionalne ili globalne posljedice, a takav prekogranični klimatski rizik može doći do Europe. Na primjer, poremećaj lučke infrastrukture mogao bi ometati ili čak zatvoriti trgovinske putove i za robu i za proizvode, što bi moglo imati kaskadne učinke u međunarodnim lancima opskrbe. Kako bismo se suočili sa zajedničkim izazovima međusobno povezanih društava (npr. migracije, sukobi, raseljavanje), ekosustava (npr. zajednički riječni slivovi, ocean i polarne regije) i gospodarstava (npr. globalni lanci vrijednosti), u trgovinskim ćemo sporazumima pojačati suradnju i dijalog u području prilagodbe.

Europska unija će:

- dostaviti EU-ove planove i mjere za prilagodbu u okviru Pariškog sporazuma,
- produbiti politički angažman u području prilagodbe klimatskim promjenama s međunarodnim i regionalnim partnerima te partnerskim zemljama,
- povećati dostupno znanje i alate za prilagodbu koji su na raspolaganju zemljama izvan EU-a i promicati prilagodbu u okviru zelenih saveza i partnerstava.

4. ZAKLJUČCI

Prilagodba je iznimno važna sastavnica globalnog odgovora na klimatske promjene. EU i globalna zajednica trenutačno nisu dovoljno pripremljeni za sve veći intenzitet, učestalost i raširenost utjecaja klimatskih promjena, posebno s obzirom na to da emisije i dalje rastu. Moramo brzo izgraditi otpornost na klimatske promjene te prijeći s informiranosti i zabrinutosti javnosti na masovne mjere prilagodbe. Uzimajući u obzir jasna upozorenja znanstvene zajednice, povećanu vidljivost utjecaja klimatskih promjena u Europi i oporavak od pandemije, ovo je odlučujući trenutak za poduzimanje mjera u pogledu klimatskih promjena i utvrđivanje nasljeđa sadašnjih generacija kako bi se zaštitilo buduće naraštaje.

Novom strategijom EU-a za prilagodbu utire se put za veće ambicije u pogledu otpornosti na klimatske promjene: EU će 2050. biti društvo otporno na klimatske promjene, potpuno prilagođeno neizbježnim utjecajima klimatskih promjena. Zbog toga je prilagodba klimatskim promjenama sastavni dio europskog zelenog plana i njegove vanjske dimenzije te je čvrsto ugrađena u predloženi europski propis o klimi. Novom strategijom nastoji se pojačati djelovanje u cijelom gospodarstvu i društvu kako bismo se približili viziji otpornosti na klimatske promjene za 2050. te istodobno povećali sinergije s drugim područjima politike kao što je bioraznolikost. Radit ćemo na ostvarenju te vizije unapređenjem znanja o klimatskim utjecajima i rješenja za prilagodbu kako bismo upravljali nesigurnošću, intenziviranjem planiranja prilagodbe i procjena klimatskih rizika, ubrzavanjem provedbe mjera prilagodbe te pridonosenjem jačanju otpornosti na klimatske promjene na globalnoj razini. Komisija će osigurati da se strategija provodi u bliskoj suradnji s drugim elementima europskog zelenog plana.

Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže ovu strategiju te da zajedno s Odborom regija i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom stvore Uniju otpornu na klimatske promjene. Komisija će se obratiti javnosti, gradovima, poduzećima, socijalnim partnerima i regijama kako bi ih potaknula da aktivno sudjeluju u provedbi ove strategije i udruže snage u svladavanju izazova prilagodbe.